

А. С. Вахільчук,

З. І. Папко,

настаўнікі беларускай мовы і літаратуры вышэйшай катэгорыі

СШ № 1 г. Пінска

«Бацька і маці ад Бога ў хаце»: сямейная гасцёўня

Мэты: фарміраваць у вучняў паважлівае стаўленне да бацькоў; развіваць эмацыянальна-духоўную сферу дзяцей; выхоўваць культуру ўзаемаадносін дзяцей і бацькоў, спрыяць усталяванню ўзаемапавагі паміж рознымі людзьмі.

Задачы: арганізаваць самастойную творчую дзейнасць вучняў, спрыяць фарміраванню глыбока маральных якасцей і перакананняў, развіваць культуру вуснага маўлення.

Афармленне сцэны і абсталяванне: мультымедычная прэзентацыя.

Сцэна стылізавана пад беларускую хату: вісяць вышываныя ручнікі, абраз, пасярэдзіне стаіць стол. Пад беларускую музыку на сцэну выходзяць «бацька» і «маці» з «немаўляткам» на руках. Па чарзе да іх далучаюцца дзеці, становяцца ў кружок і круцяцца вакол «бацькоў». Потым яны гавораць прыказкі.

- ✓ Бацька і маці ад Бога ў хаце.
- ✓ Хто бацьку і маці шануе, той дзецям добрую долю гатуе.
- ✓ Пры сонейку цёпла, пры мамцы добра.
- ✓ Усё за грошы купіш, апрача бацькі і маці.

Выходзяць вядучыя – хлопец і дзяўчына.

1 вядучы: Добры дзень!

2 вядучы: Дзень добры!

В.1. Так павялося між людзей – жадаць адно аднаму найперш сямейнага шчасця. Бо ва ўсе часы чалавек ратаваўся ад жыццёвых віхур і ўдараў лёсу ў сваёй сям’і.

В.2. Тут былі яго апора, глеба, выратаванне ад адзіноты і падтрымка ў старасці.

В.1: Сёння ў нашай зале сабраліся самыя шчаслівыя людзі, бо ўсе яны або самі бацькі, або чыесці дзеці. «Дзяцінства», «сям’я», «мама», «тата» – словы, якія кожнага з нас саграваюць і робяць па-сапраўднаму шчаслівымі.

В.2: Давайце ў гэты асенні дзень сагрэемца цеплынёй і любоўю адзін да аднаго! Запрашаем усіх на нашу гасцёўню «Бацька і маці ад Бога ў хаце». Незалежна ад узросту перанясёмся ў той час, калі дрэвы здаюцца вялікімі, жыццё – бясконцым, а мы – дзеці, яшчэ такія малыя.

В.1. У кожнага чалавека ёсць куточак асабліва дарагі і мілы яго сэрцу. Гэта месца, дзе ён нарадзіўся.

В.2. Для любога з нас: дзіцяці, падлетка, юнака, дарослага – самыя родныя, самыя дарагія людзі на свеце, яны далі нам самае каштоўнае – жыццё.

В.1. Па-рознаму ў нас на Беларусі называюць бацькоў.

В.2. Маці, маты, матка, мама, мамо.

В.1. Тата, тато, папа, бацька, бацько, оцц.

В.2. Час не стаіць на месцы. Мяняюцца адносіны ў сям’і паміж мужам і жонкай, бацькамі і дзецьмі.

В.1. Спагада, дабрыня, чуласць – усе гэтыя якасці нараджаюцца ў нас менавіта там, у сям’і. Мы ўдзячны сваім бацькам за тое, што жывём на гэтым свеце, што атрымалі ад іх любоў і цеплыню, першыя ўрокі дабрыні і сумленнасці.

В.2. А зараз паслухайце песню «Дачка і маці» ў выкананні Ковель Аляксандры і яе мамы.

У гэты час лістаецца прэзентацыя «Сямейны альбом».

В.1. Без матулі так сумна і тужліва ў хаце... Без матулі так адзінока... Ды сумаваць можа і сама матуля.

В.2. У яе ж таксама ёсць самы родны на зямлі чалавек – бабуля! З яе некалі пачыналася сям’я! Хай дасць ёй Бог здароўя і доўгіх-доўгіх гадоў.

Чытальнік. *Верш А. Руцкай «Раскажы мне, бабуля, казку».*

Раскажы мне, бабуля, казку,
Што ў маленстве калісьці казалі.
Раскажы пра дзяўчыну-краску,
Што хлапца-малайца пакахала.

Раскажы мне, бабуля, казку –
Хай там праўды доля малая –
І крані спагадай і ласкай,
Што ў жыцці часам так не хапае.

Добрай мудрасці першую звязку
Мне ў душу назаўжды палажы.

Раскажы мне, бабуля, казку,
Як калісьці малой, – раскажы.

В.1. А вось пра тое, якія стасункі былі ў сям’і раней, раскажа наша госця, раней – дачушка, потым – жонка і матуля, а цяпер – яшчэ і бабуля... Калі ласка, Альбіна Станіславаўна, вам слова.

Усе ўважліва слухаюць выступленне жанчыны сталлага ўзросту.

В.2. Народная мудрасць сцвярджае: «Бацька фармуе розум, а маці лашчыць цела і душу». І гэта сапраўды так.

В.1. Мужчына імкнецца прадоўжыць сябе ў справах рук і розуму, у імені і прозвішчы дзіцяці, а жанчына дае жыццё новаму чалавеку і вучыць адрозніваць дабро ад ліха.

В.2. Маці – працаўніца,
Маці – карміліца,
Маці – заступніца.

В.1. У цяжкія хвіліны сагравае прамянямі сваёй любові, свеціць, калі цёмна, грэе, калі холадна, аддае апошні кавалак, калі голадна, засланняе грудзьмі ад смяротнай небяспекі.

Чытальнік. *Верш Р. Барадуліна «Мы ўсе жывём пад зоркамі матуль»*

Мы ўсе жывём пад зоркамі матуль.

І гэты свет
Сагрэлі нам матулі.

Сны нашы –

Дабравеснікі адтуль,
Дзе злыбяду матулі прыгарнулі,
Прыспалі,
Каб не крatala сыноў
Пасланніца эпохі лесуноў.
У неба зорнае зірні ўначы,
Дык гэта ж – ніва,
На якой матулі,
Рупліва жыта цёмнае жнучы,
Абначавалі,
Прымерку не ўчулі.
Вязалі долі нашае снапы,
А кожны сноп на зерне не скупы.
Мы позіркам чым
На свет глядзім?
Хто ясніць нашай распачы аблогі?
Пад зоркамі матуль
Нам відна ўсім.
Свет без сузор'я роднага бязвокі.
Зямное мітусні пустых хатуль
Напоўнім чым
Пад зоркамі матуль?

Чытальнік. *Верш С. Грахоўскага «Калі пушок прабіўся над губою».*

В.2 А цяпер паслухайце легенду пра маці. Думаю, што для многіх яна будзе павучальнай.

Літаратурна-музычная пастаноўка»Легенда пра маці»

Легенда чытаецца па ролях. Чытанне суправаджаецца аўдыёзапісам шуму мора, крыку чаек.

1-ы чытальнік. Даўным-даўно на беразе Чорнага мора жылі людзі. Яны аралі зямлю, пасвілі скаціну і палявалі на дзікіх звяроў. Восенню, калі заканчваліся палявыя работы, людзі выходзілі на бераг мора і наладжвалі вясёлыя святы. Спявалі, танцавалі ля вогнішчаў, бавілі час у гульнях, якія заканчваліся кіданнем стрэлаў – стрэлаў шчасця.

Калі юнак хацеў стаць паляўнічым, ён пускаў стралу ў бок лесу; калі пастухом – у бок статка, калі ж аратым – у бок поля. Глядзець на гэтыя гульні выходзіў з мора сам цар Нептун. Кожны раз, гледзячы на іх, ён усміхаўся.

Нептун. Як людзі ні выхваляюцца сваёй сілай, а мяне ўсё ж баяцца. Ніхто з іх не адважыўся пусціць стралу ў бок маіх уладанняў.

2-і чытальнік. Адночы падышлі да вогнішча юнакі, раптам павярнуліся ў бок мора і ўсе, як адзін, пусцілі туды стрэлы. Нептун прыйшоў у шаленства.

Нептун. Я ўсіх вас пахаваю ў бездані марскоў!

2-і чытальнік. Жанчыны задумаліся: марскі цар на самай справе можа пахаваць іх дзяцей у моры. А жанчыны былі тут вельмі дужыя, прыгожыя і ніколі не старэлі. Думалі яны, думалі і вырашылі аддаць усю сваю сілу сынам. Юнакі, узяўшы мацярынскую сілу, падышлі да самага берага мора. Каб не

пусціць іх да вады, Нептун узняў вялікія хвалі, але хлопцы не пабеглі назад. Затое іх маці пасля гэтага сталі слабымі.

1-ы чытальнік. Калі Нептун убачыў, што юнакі не адступіліся, ён дзіка зарагатаў і злосна закрычаў.

Нептун. Жанчыны, вашы сыны выстаялі супраць мяне тут, на беразе, але ў моры я парву ім рукі!

1-ы чытальнік. Жанчыны зноў задумаліся. Так, марскі цар і гэта зрабіць можа, у яго моцныя жылы. Пакуль яны думалі, на паверхню вады выплылі дочки Нептуна. Яны, як і іх бацька, былі вельмі непрыгожыя і таму папрасілі...

Дочки. Жанчыны, аддайце нам сваю прыгажосць, а мы дастанем з дна мора моцную траву, сплячём з яе жылы для вашых сыноў, і рукі ў іх будуць такія моцныя, як у нашага марскога бацькі.

2-і чытальнік. Жанчыны адразу пагадзіліся і аддалі дочкам марскога цара сваю прыгажосць.

1-ы чытальнік. Даведаўся цар Нептун пра тое, што зрабілі яго дочки, разлаваўся і выкінуў іх з мора, ператварыў у чаек.

2-і чытальнік. Юнакі, адчуўшы моц у руках і плячах, нарэшце выйшлі ў мора. Выйшлі і прапалі. Чакаюць іх маці, чакаюць – не вяртаюцца сыны. З'явіўся зноў перад жанчынамі Нептун і засмяўся так, што ад смеху нават хвалі захадзілі па моры.

Нептун. Не дачакацца вам цяпер сыноў! Яны ж блукаюць. Вы забыліся, што на моры няма ні дарог, ні сцяжынак.

Жанчыны. Няхай будзе ў нашых вачах менш святла, але няхай над нашай зямлёй яшчэ ярчэй гараць зоркі, каб нашы сыны знайшлі па іх дарогу да родных берагоў.

1-ы чытальнік. Толькі казалі так, і ў небе адразу ярка-ярка заблішчалі зоркі. Юнакі ўбачылі іх і хутка вярнуліся дамоў.

Вось чаму маракі моцныя і непераможныя. Маці аддалі ім усё найлепшае, што мелі.

В.1 Дзеці – матуліна шчасце. Абаронца і надзея – калі сын! Ён самы любімы мужчына ў доме. Там, дзе б'ецца яго сэрца, некалі трымцела, хвалявалася матуліна душа... І калі яе не стане, Анёлам яна будзе аберагаць сваё дзіця, працягваючы аддана любіць.

Чытальнік. Верш Я. Янішчыц «Сынок і маці».

В.2 З самага свайго нараджэння, а можа, і яшчэ раней, мы адчуваем цеплыню, ласку, сілу матуліных рук. Цябе і мяне яны аберагаюць ад цяжасцей і складанасцей жыцця.

Чытальнік. Верш М. Пазнякова

Цалуйце рукі любыя матуль,
Прапахлыя работаю і сонцам.
З душою, прачуленай да донца,
Цалуйце рукі любыя матуль.
Не забывайце, што для іх бясконца
Цяжэе вечных клопатаў хатуль.
Цалуйце рукі любыя матуль,

Прапахлыя работаю і сонцам.

В.1 Шчаслівы той, хто мае бацьку і маці. Вялікае шчасце мець добрага бацьку і добрую маці.

В.2 А для бацькоў найвялікшае шчасце – мець добрых і чулых дзяцей.

Інцэнроўка ўрыўка з драмы «Вечар» А. Дударова.

В.1 Шануйце дабрывню, хоць і слабую. Шануйце мудрасць, хай сабе і нямоглую. Насіце на руках бацькоў. Кланяйцеся ім да долу, людзі.

В.2 Калі ж у вас не атрымліваецца сказаць сваім бацькам ласкавых слоў, дык пішыце ім ці тэлефануйце.

Чытальнік. *Верш Р. Барадуліна «Трэба дома бываць часцей»*

Трэба дома бываць часцей,
Трэба дома бываць не госцем,
Каб душою не ачарсцвець,
Каб не страціць святое штосьці.
Не забыць, як падвялы аер
На памытай падлозе пахне,
Як у студню цыбаты асвер
Запускае руку да пахі.

Не забыць сцежкі той, што цябе
На дарогу выводзіла з дому,
Што ў хаце там быў рубель
У цане і па курсу старому.
Не забыць, як марозам злым
Клямка пальцы пячэ балюча
І адкуль на сталае тваім
Бохан свежага хлеба пахучы.

Помніць свой на іржышчы цень,
Не забыць, як завуць суседа,
Не забыць, як пяе пад дзень
За вясёлым сталом бяседа.
Трэба дома бываць часцей,
Трэба дома бываць не госцем,
Каб душою ты стаў чысцей
І не страціў святое штосьці.

Чытальнік. *Верш М. Лешчуна «Дасылайце матулям лісты»*

В.1 Жыццё нам даецца на тое, каб любіць! Давайце паспеем гэта зрабіць, не шкадуючы слоў ні сёння, ні заўтра – ніколі!

Чытальнік. *Верш А. Грачанікова «Калі жывуць яшчэ бацькі»*

Калі жывуць яшчэ бацькі,
Заўсёды знойдзеш ты прытулак.
Яны — твой тыл і паратунак,
Калі жывуць яшчэ бацькі.
Для іх заўсёды ты — дзіця,

Яны суцешаць і ўрабуюць
І на сувой твайго жыцця
Свайго жыцця не пашкадуюць.
І там, за далеччу гадоў,
Дзе ім не быць з табою разам,
Святая іхняя любоў
Асвеціць шлях твой цяжкім часам.
І трэба, мабыць, гэтак жыць,
Шануючы сваю Айчыну,
Каб мог і сын твой паўтарыць
Свайму ў будучыні сыну:
"Калі жывуць яшчэ бацькі,
Заўсёды знойдзеш ты прытулак,
Яны — твой тыл і паратунак,
Калі жывуць яшчэ бацькі..."

В.2 Дзякуем вам, нашы матулі, бабулі, родныя і блізкія, за тое, што вы проста ёсць. Дзякуем за тое, што мы разам, што мы ўсе – сям'я, адно цэлае.

В.1 Любоў жыве ў сэрцы! Там жа хаваюцца і самыя цёплыя, шчырыя словы для вас і за вас.

Магутны Божа! Барані маіх бацькоў!
І ад хвароб, і ад нядолі беражы!
Вазьмі ў мяне маю пяшчоту і любоў -
І маім любым, дарагім дапамажы!
Ты захавай іх – кожны дзень і кожны крок,
Сваім дыханнем ратавальным абдымі!
Бацькі – святое...Блаславі іх шчодро, Бог,
Каб мы маглі шчэ адчуваць сябе дзяццмі!
Вялікі Божа! Шчыра дзякую Табе –
За маці й бацьку – за святло вачэй маіх!

Голас за сцэнай.

Свае худыя, так мала ў жыцці цалаваныя рукі яна трымала мазалямі да мазалёў. Шаптала свае, зусім новыя словы малітвы. І ў ранішнім святле роднага сонца ясным быў яе твар, хоць на маршчынках міжвольна каціліся слёзы... І яна рабіла адно – яшчэ як мама вучыла – малілася. І за сваіх сыноў, і за чужых. І за сябе...

Маці чытае малітву.

Заступніца, дай мне вялікую душу,
Сэрца добрае,
Вока нядрэмлючае,
Голас мяккі, адыходлівы, ласкавы,
Рукі моцныя, незласлівыя, –
Вельмі цяжка мамаю быць!
Не ўлады прашу,
Не за грошы стаю.
Удыхні, сэрдабольная, у грудзі мае

Столькі любові і сілы,
Каб да магілы
На ўсю сям'ю –
На мужа, на сына, на дачку маю, –
На кожны характар хапіла,
На ўсе іх сумненні
І замяшанні,
На спатыканні і дзівацтвы,
На завіхрэнні
І захапленні.
Толькі любоў раскрывае сэрца,
Толькі перад ёй адступае гора.
Мне патрэбна вельмі многа любові.
Ты – маці,
Ты мяне зразумееш...

Мы запальваем свечкі як сімвал непагаснага цяпла мацярынскага сэрца, любові і дабрыні. Няхай гэты маленькі, але гарачы агеньчык адлюструецца зараз у вашых вачах і застанецца ў кожным сардэчку чалавека, які прысутнічае. Няхай зараз вашы свечкі запальваюцца адзін ад другога, звязваючы ўсіх вас непарыўнай ніткай. Дзелячыся цяплом агню, падзяліцеся і цяплом душы, скажыце адзін другому самыя простыя, самыя дарагія словы і пажаданні. Першымі агонь сваіх свечак і сваіх сэрцаў дораць вам вашы дзеці. Кожны вучань запальвае свечку і гаворыць словы:

- Я хачу, каб усе маці часцей усміхаліся;
Я хачу, каб усе мамы больш радаваліся;
Я хачу, каб усе мамы былі заўсёды здаровы;
Я хачу, каб усе мамы былі заўсёды маладымі;
Я хачу, каб мы, дзеці ніколі не засмучалі сваіх матуль;
Я хачу, каб у мам заўсёды была ў душы вясна;
Я хачу, каб у нас з маці было мірнае будучае;
Я хачу, каб у кожнага дзіця была свая мама;
Я хачу, каб усе матулі свету жылі шчасліва.

(Дзецям раздаюцца свечкі, гучыць музычны фон, у зале прыглушаецца святло). Песня «Ты мая» ў выканні сям'і Ковель.

Жадаем нашым дарагім дзецям і бацькам усім поспеху, шчасця, здароўя.
Няхай будзе, як з чароўнага рога:
Шмат добрага ўсяго, шчаслівая ў жыцці дарога.
Жывіце і любіце, дом свой беражыце!